

مدیریت ورزشی _ زمستان ۱۳۹۸
دوره ۱۱، شماره ۴ ص: ۶۴۶ - ۶۳۳
تاریخ دریافت: ۲۰ / ۰۸ / ۹۵
تاریخ پذیرش: ۲۳ / ۱۰ / ۹۶

اثر رژیم‌های ارزی بر جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی کشورهای D8: رهیافت داده‌های تابلویی

محمدرسول خدادادی*^۱ - رقیه سرلاب^۲ - سارا معصوم زاده^۳

۱. استادیار گروه مدیریت ورزشی دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران ۲. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران ۳. کارشناسی ارشد علوم اقتصادی، دانشکده اقتصاد، مدیریت و بازرگانی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

چکیده

انتخاب رژیم ارزی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین مباحث در حوزه اقتصاد کلان و اقتصاد بین‌الملل است. نوع رژیم ارزی حوزه و سببی از متغیرهای اقتصادی را در هر کشور تحت تأثیر قرار می‌دهد. وجود درآمدهای ارزی وابسته به صادرات نفت، اهمیت رژیم ارزی و سیاست‌های ارزی را افزایش می‌دهد. همچنین نرخ ارز از عوامل مهم در افزایش و کاهش تجارت کشورهاست. این پژوهش با هدف بررسی رژیم‌های ارزی بر جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی در کشورهای دی هشت طی بازه زمانی ۲۰۱۳-۱۹۹۳ و با استفاده از روش داده‌های تابلویی صورت گرفت. منابع داده‌ها بانک جهانی، سازمان تجارت جهانی، صندوق بین‌المللی پول و مرکز مطالعات اطلاعات بین‌المللی است. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار استاتاستیکا ۱۲ استفاده شد. نتایج نشان داد تجارت، مسافت، جمعیت، مستعمره بودن و داشتن مرز مشترک اثر مثبت و داشتن تفاهم‌نامه تجاری مشترک، نرخ ارز اسمی، و متغیر تلفیقی شاخص قیمت مصرف‌کننده و نرخ ارز مؤثر و همچنین تولید ناخالص داخلی اثر منفی بر جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی دارد. همچنین متغیرهای تجارت و نرخ ارز اسمی به لحاظ آماری معنادار نبوده و سایر متغیرها در سطح اطمینان ده درصد به لحاظ آماری معنادارند.

واژه‌های کلیدی

تجارت کالاهای ورزشی، داده‌های تابلویی، رژیم‌های ارزی، کشورهای دی هشت.

مقدمه

صنعت ورزش و تجارت کالاهای ورزشی از موضوعات مطرح اقتصادی است. تولید کالاهای ورزشی اکنون یکی از حوزه‌های مهم صنعتی با شاخه‌های گوناگون را تشکیل می‌دهد و دامنه آن هر روز گسترده‌تر می‌شود. بخش‌های اقتصادی چون جهانگردی ورزشی، شرکت‌ها و مراکز ورزشی، برگزاری همایش‌های بزرگ ورزشی، اوقات فراغت، تبلیغات، باشگاه‌ها و سرانجام خود ورزش از مهم‌ترین حوزه‌های اقتصادی مرتبط با ورزش‌اند (۱).

عوامل متعددی بر جریان‌های تجاری اثرگذارند. از مهم‌ترین این متغیرها می‌توان به نرخ ارز و رژیم‌های ارزی اشاره کرد. رژیم ارزی از مهم‌ترین ابزارهای سیاستی دولت‌ها محسوب می‌شود و انتخاب آن اثر چشمگیری بر تجارت کالا و خدمات، جریان سرمایه، تورم، تعادل تراز پرداخت‌ها و سایر متغیرهای اقتصادی دارد. به این دلیل انتخاب رژیم ارزی، مؤلفه‌ای اساسی اقتصادی جهت حفظ رشد و ثبات است (۲).

فرانکل (۱۹۹۹) اظهار می‌کند که هیچ رژیم ارزی واحدی که بهترین رژیم شناخته شود، وجود ندارد و حتی یک نوع رژیم ارزی که در تمام سال‌ها برای یک کشور مناسب باشد نیز وجود ندارد (۳). ویژگی‌های خاص کشورها، ترجیحات سیاستگذاران، اعتبار مؤسسات و سیاستگذاران می‌تواند بر انتخاب رژیم ارزی تأثیر بگذارد. تصمیمات اقتصادی، اندازه و درجه باز بودن کشورها برای تجارت و جریان‌های مالی، رتبه توسعه مالی و اقتصادی، ساختار تولید و تجارت، تورم مثبت شده و نوع شوک‌هایی که کشورها با آن مواجه‌اند، از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر انتخاب رژیم ارزی هستند (۴).

طبقه‌بندی جدید رژیم‌های ارزی به صورت ترتیبات کاملاً ثابت، نظام ارزی ثابت مبتنی بر دارایی‌های خارجی، دلاریزه کردن^۱ و حذف پول ملی به طور کامل، اتحادیه پولی^۲، میخکوب قابل تعدیل^۳، میخکوب خزنده^۴، میخکوب شده به سبندی از ارزها^۵، منطقه یا دامنه هدف^۶ و در نهایت کاملاً شناور^۷ و شناور مدیریت شده است (۵). در این زمینه، رینهارت و راگوف ۱۵ نوع رژیم ارزی بین استاندارد طلا و پول

1. Truly fixed
2. Currency Board
3. Dollarization
4. Currency Union
5. Adjustable Peg
6. Crawling Peg
7. Basket Peg
8. Target Zone or Bands
9. Floating
10. Managed Floating

اعتباری ارائه کرده‌اند، اما انتخاب بین رژیم ارزی ثابت و شناور همچنان در کانون توجه مقامات پولی قرار دارد. در سال‌های گذشته با توجه به اینکه رژیم‌های ارزی در دو دامنه استاندارد طلا و رژیم ارزی ثابت و پول اعتباری و رژیم ارزی شناور قابل بررسی بودند، بنابراین انتخاب رژیم‌های ارزی بسیار ساده بوده است (۶). به باور عمومی داشتن رژیم ارزی ثابت و نظام استاندارد طلا، پیروی از سیاست‌های پولی پیش‌بینی‌پذیر و دقیق، حفظ ثبات قیمت‌ها، از بین رفتن هزینه مبادله پول‌های مختلف، یکپارچگی مالی و بودجه متوازن را در پی خواهد داشت (۷). اما گذر از این سیستم به پول اعتباری و شناور به بی‌ثباتی‌های پولی و مالی منجر خواهد شد. از این رو تجربه سیستم شناور، بی‌ثباتی‌های ناشی از سفته‌بازی با فقر و کاهش ارزش پول همراه است (۸). در پی این تأثیرات سیستم برتن وودز به وجود آمد که نوعی سیستم میخکوب قابل تعدیل بود (۹).

در میان انواع رژیم‌های ارزی، رژیم ارزی ثابت با داشتن برخی مزایا نسبت به سایر رژیم‌ها ارجحیت دارد. در این نوع رژیم ارزی نوسانات پیش‌بینی‌ناپذیر نرخ ارز در کوتاه‌مدت و بلندمدت سایر رژیم‌ها وجود ندارد. در سایر رژیم‌ها با داشتن ناطمینانی از نرخ ارز جریان تجارت و انگیزه سرمایه‌گذاری کاهش می‌یابد و مشکلات مردم در مواجهه با بیمه کردن سرمایه در بازار مبتنی بر دارایی‌های ناقص را تشدید می‌کند. کارگران و واحدهای اقتصادی از نوسانات طولانی نرخ ارز آسیب می‌بینند و خواستار حمایت دولت از آنها در مقابل واردات هستند. میخکوب شدن به پول کشوری که تورم پایین‌تر دارد، به مهار فشار تورم کمک خواهد کرد. سیاست اعلامی میخکوب کردن به عنوان فرایند التزام دولت جهت مقاومت در برابر سیاست‌های پولی انبساطی بوده است (۶).

برخی کشورها یک دوره کاهش قیمت را پس از دوره بی‌ثباتی قیمت‌ها تجربه کردند که این سیستم برای افزایش تجارت و برنامه‌ریزی مناسب کنترل تورمی پیش‌بینی می‌شود (۱۰). اما با داشتن مزایای ذکرشده رژیم ارزی ثابت، بیشتر کشورهای پیشرفته به سمت رژیم ارزی شناور حرکت می‌کنند (۱۱). با توجه به موارد مذکور برای کشورهای در حال توسعه که هنوز به لحاظ مالی به میزان کافی توسعه نداشتند و آمادگی لازم برای انتخاب رژیم ارزی شناور ندارند، ترتیبات ارزی میانه بهترین گزینه خواهد بود که یکی از آنها رژیم ارزی شناور مدیریت‌شده است. این رژیم توسط موريس گلد استین ارائه شده است. این ارائه اجازه مداخله در بازار ارز به منظور خنثی‌سازی شوک‌های موقت را می‌دهد؛ یک سیستم گزارش‌دهی

میزان ارز در دسترس و مخاطرات مربوط به بدهی‌های خارجی، فراهم آوردن زمینه اتخاذ استراتژی سلسله‌مراتبی در جهت باز کردن بازار مالی داخلی به روی سرمایه‌گذاری‌های خارجی را منجر می‌شود (۱۲). کشورهایی که به لحاظ سیاسی-اقتصادی یکپارچه‌اند و اقتصاد کوچک و باز دارند، رژیم ارزی شناور مدیریت‌شده گزینه مناسبی خواهد بود (۶).

با توجه به آنچه در خصوص رژیم‌های ارزی مطرح شد، شایان ذکر است که انتخاب رژیم ارزی مناسب می‌تواند در بسیاری از فعالیت‌های کشورها مانند توسعه تجارت، افزایش سرمایه‌گذاری و افزایش درآمدهای خارجی ... مؤثر باشد (۱۳). دی‌ویتا به بررسی تأثیر رژیم‌های نرخ ارز در جریان گردشگری بین‌المللی برای ۲۷ کشور عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) و کشورهای غیر OECD برای دوره ۲۰۱۱-۱۹۸۰ با استفاده از جی ام ام^۱ پرداخت. نتایج حاکی از شناسایی تأثیرات متعدد نظام‌های ارزی و حمایت از حفظ نرخ ارز نسبتاً با ثبات که موجب جلب گردشگران بین‌المللی می‌شد (۱۴).

تامپسون و تامپسون با تمرکز بر تأثیرات نرخ واقعی ارز و تغییر به یورو در درآمد گردشگری یونان از سال ۱۹۷۴ تا ۲۰۰۶، دریافتند که معرفی یورو تأثیر مثبت زیادی بر روی درآمدهای گردشگری یونان داشته است (۱۵). نتایج مطالعه چیانگ^۲ و همکاران (۲۰۱۷) نشان می‌دهد که رژیم ارزی ثابت بر جریان گردشگری و رشد اقتصادی کشورهای مورد مطالعه تأثیر مثبت دارد (۱۶).

پناهی و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی اثر نوسانات نرخ ارز بر تراز پرداخت گردشگری ایران طی سال‌های ۲۰۱۳-۱۹۹۵ با استفاده از الگوی تصحیح خطای برداری پرداختند. نتایج نشان داد که منحنی جی در این تراز پرداخت وجود داشته و همچنین تابع صادرات و واردات تحت تأثیر تغییرات نرخ ارز بوده و تراز پرداخت گردشگری نیز تحت تأثیر تغییرات درآمد داخل کشور است (۱۷). از این رو انتخاب رژیم ارزی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین مباحث در حوزه اقتصاد کلان و اقتصاد بین‌الملل است، چراکه نوع رژیم ارزی، حوزه وسیعی از متغیرهای اقتصادی از جمله تجارت خارجی و اقسام آن را در هر کشوری تحت تأثیر قرار می‌دهد. از این رو این مطالعه به بررسی اثر رژیم‌های ارزی بر جریان تجارت کالاهای ورزشی کشورهای دی هشت طی سال‌های ۲۰۱۳-۱۹۹۳ با استفاده از روش داده‌های تابلویی می‌پردازد. این گروه کشورها شامل هشت کشور ایران، ترکیه، پاکستان، بنگلادش، اندونزی، مالزی، مصر و نیجریه است که وجه مشترک این کشورها اسلامی بودن و در حال توسعه بودن آنهاست.

1. GMM
2. Chiang

روش‌شناسی تحقیق

در این مطالعه با بهره‌گیری از مطالعات گالجا و همکاران (۱۸) و سانتانا و همکاران (۲۱) به بررسی اثر رژیم‌های ارزی بر جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی برای کشورهای دی هشت (کشورهای اسلامی در حال توسعه) شامل ترکیه، بنگلادش، مصر، ایران، اندونزی، مالزی، پاکستان و نیجریه طی بازه زمانی ۱۹۹۳-۲۰۱۳ و با استفاده از روش داده‌های تابلویی و مدل مورد استفاده در این پژوهش با لحاظ لگاریتم به شکل زیر تصریح شده است:

$$\begin{aligned}
 Ly_{it} = & \delta_0 + \delta_1 Lrxrvol_{it} + \delta_2 Ltrade_{it} + \delta_3 Lgdp_{it} \\
 & + \delta_4 Lpop_{it} + \delta_5 Lep_{it} + \delta_6 Ldis_{ij} \\
 & + \delta_7 dumfta_i + \delta_8 dumcol_i + \delta_9 dumz_{it} \\
 & + \delta_{10} dumcolman_i + \epsilon_{it}
 \end{aligned}$$

که Ly_{it} لگاریتم جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی کشورهای دی هشت با کل کشورهای جهان، $Lrxrvol_{it}$ لگاریتم نرخ ارز اسمی کشورها، $Ltrade_{it}$ لگاریتم تراز پرداخت کشورها، $Lgdp_{it}$ لگاریتم تولید ناخالص داخلی کشورها براساس سال پایه ۲۰۱۰، $Lpop_{it}$ لگاریتم جمعیت کشورها، Lep_{it} لگاریتم نرخ ارز مؤثر حقیقی، $Ldis_{ij}$ لگاریتم مسافت بین دو شهر مهم کشورهای دی هشت، $dumfta_i$ متغیر مجازی اتحادیه تجاری بین کشورهای عضو (یک در صورت داشتن تفاهم‌نامه تجاری مشترک و صفر در غیر این صورت)، $dumcol_i$ متغیر مجازی مستعمره بودن کشورها (یک در صورت عدم تجربه استعماری و صفر در غیر این صورت)، $dumcolman_i$ داشتن مرز مشترک (یک در صورت داشتن مرز مشترک و صفر نداشتن مرز مشترک) و $dumz_{it}$ متغیر مجازی رژیم ارزی کشورها (یک در صورت داشتن رژیم ارزی ثابت و صفر در غیر این صورت) هستند.

همچنین، اطلاعات آماری مورد استفاده در این مطالعه از بانک جهانی، صندوق بین‌المللی پول و مرکز مطالعات اطلاعات بین‌المللی استخراج شده است. اطلاعات صادرات گروه کالاهای ورزشی کشورهای مورد بررسی از سایت سازمان تجارت جهانی طی سال‌های ۲۰۱۳-۱۹۹۳ جمع‌آوری شده است. گروه کالاهای ورزشی عبارت‌اند از: پوشاک ورزشی، قایق‌های تفریحی-ورزشی، دوچرخه، توپ ورزشی، کفش ورزشی و سایر کالاهای متفرقه.

یافته‌های تحقیق

در این مقاله برای بررسی اثر رژیم‌های ارزی بر جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی از روش داده‌های تابلویی استفاده شده است. برای این منظور ابتدا باید از همگنی یا ناهمگنی مقاطع مطلع شویم. در این آزمون، که به آزمون اثرات مقطعی معروف است و به وسیله آماره F صورت می‌گیرد، فرضیه صفر دال بر همگن بودن صنایع مورد بررسی است. از این رو عدم رد فرضیه صفر بیانگر استفاده از روش حداقل مربعات معمولی تجمیع‌شده^۱ و رد فرضیه صفر مبین استفاده از روش داده‌های تابلویی است. در مرحله بعد در صورت رد فرضیه صفر، با استفاده از آزمون هاسمن باید به بررسی این مسئله پردازیم که برای تخمین داده‌های تابلویی از روش اثرات ثابت یا روش اثرات تصادفی، استفاده شود.

بر اساس این آزمون، رد فرضیه صفر بیانگر استفاده از روش اثرات ثابت و عدم رد آن مبین استفاده از روش اثرات تصادفی است. با توجه به نتایج می‌توان گفت که آماره آزمون F بیانگر استفاده از روش داده‌های تابلویی به جای استفاده از روش حداقل مربعات معمولی تجمیع‌شده است. در ادامه از آزمون هاسمن استفاده شده است. نتایج آماره آزمون هاسمن بیانگر عدم رد فرضیه صفر و در نتیجه انتخاب روش اثرات تصادفی است که نتایج در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱. نتایج آزمون معناداری اثرات گروه و آزمون هاسمن

نتایج آزمون معناداری اثرات گروه	
آماره آزمون F	ارزش احتمال (PV)
۳۳/۸۹	۰/۰۰۰
نتایج آزمون هاسمن	
مقدار آماره آزمون χ^2	ارزش احتمال (PV)
۱۸/۰۱۴۸۶۸	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق.

1. Pooled Least Squares
2. Fixed Effects
3. Rndom Effects

همچنین، نتایج تخمین مدل به روش اثرات تصادفی در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲. نتایج تخمین مدل به روش اثرات تصادفی

متغیر	ضریب	مقدار آماره Z	ارزش احتمال (PV)
<i>Ltrade_{it}</i>	۰/۱۲۴۴۵۴۵	۰/۹۲	۰/۳۵۷
<i>Lgdp_{it}</i>	-۷/۹۹۹۹۰۳	۱/۸۲	۰/۰۶۹
<i>Lpop_{it}</i>	۳۷/۷۹۷۹۴	۷/۹۸	۰/۰۰۰
<i>Lep_{it}</i>	-۱۶/۶۴۸۲۴	-۴/۰۹	۰/۰۰۰
<i>Ldis_{ij}</i>	۱۵۳/۷۸۰۵	۵/۴۴	۰/۰۰۰
<i>Lrxvol_{ij}</i>	-۲/۷۵۶۲۵۶	-۰/۸۰	۰/۴۲۶
<i>Dumfta_i</i>	-۳۹/۰۱۰۹۷	-۴/۰۶	۰/۰۰۰
<i>Dumcol_i</i>	۶۰/۴۸۱۱۶	۶/۱۱	۰/۰۰۰
<i>Dumcolman_{it}</i>	۴۳/۰۴۰۰۴۷	۵/۰۹	۰/۰۰۰
<i>Dumz_{it}</i>	۴۳/۶۱۵۹۵	۴/۹۹	۰/۰۰۰
<i>Cons</i>	-۱۱۸۲/۴۰۹	-۶/۵۲	۰/۰۰۰

Number of obs = ۱۶۸

Numver of Groups = ۸

Prob > chis = ۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق.

با توجه به نتایج جدول ۲ می‌توان گفت که رژیم‌های ارزی تحت عنوان متغیر دامی توضیحی بر جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی اثر مثبت دارد، به طوری که به مقدار ۴۳/۶۱۵۹۵ درصد در صورت داشتن رژیم ارزی ثابت مشترک بین کشورهای مورد مطالعه، جریان تجارت بین‌المللی افزایش می‌یابد، چراکه رژیم ارزی ثابت هزینه مبادله‌ای و عدم اطمینان سایر رژیم‌ها را ندارد و بستر امنی به لحاظ مبادله ارزی است و نوسانات ارزی تأثیری در روند تجارت نخواهد داشت. این متغیر به لحاظ آماری در سطح اطمینان

یک درصد معنادار است. نرخ ارز مؤثر حقیقی اثر منفی بر جریان تجارت دارد؛ به طوری که یک درصد افزایش در نرخ ارز به کاهش تجارت به اندازه $16/64824$ - منجر می‌شود. این متغیر به لحاظ آماری در سطح اطمینان یک درصد معنادار است. نرخ ارز اسمی نیز اثر منفی بر جریان تجارت کالاهای ورزشی دارد، به طوری که با افزایش یک درصدی شاخص تلفیقی مذکور؛ جریان تجارت کالاهای ورزشی به مقدار $2/756256$ - درصد افزایش می‌یابد. اما متغیر حاضر به لحاظ آماری معنادار نبوده و جریان تجارت تحت تأثیر تغییرات متغیر تلفیقی نرخ ارز اسمی و شاخص قیمت مصرف‌کننده نیست. متغیر تجارت اثر مثبت در جریان تجارت کالاهای ورزشی دارد، چراکه با تسهیل روابط تجاری بین‌المللی و افزایش سفرهای کاری جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی نیز افزایش می‌یابد؛ به طوری که با یک درصد افزایش در تجارت $0/1244545$ درصد جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی افزایش می‌یابد. اما این متغیر به لحاظ آماری معنادار نیست. به عبارتی میزان جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی در کشورهای مورد مطالعه تحت تأثیر تغییرات تجارت کل نبوده است. اثر مورد انتظار تولید ناخالص داخلی بر جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی مثبت است، به طوری که یک درصد افزایش در تولید ناخالص داخلی به افزایشی معادل $7/999903$ - در جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی منجر می‌شود. این متغیر به لحاظ آماری در سطح ده درصد معنادار بوده است. میزان جمعیت نیز اثر مثبت در جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی دارد، به طوری که یک درصد افزایش در جمعیت به افزایش در جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی به میزان $37/79794$ درصد منجر می‌شود. این متغیر به لحاظ آماری در سطح ۱ درصد معنادار بوده است. متغیر مسافت اثر مثبت بر جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی دارد، به طوری که یک درصد افزایش در مسافت به افزایش تجارت به اندازه $153/7805$ درصد منجر می‌شود. این متغیر به لحاظ آماری در سطح اطمینان یک درصد معنادار است. مستعمره بودن به عنوان متغیر دامی دیگر، اثر منفی بر جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی داشته است، به طوری که با افزایش یک درصدی در این شاخص، جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی به مقدار $60/48116$ درصد افزایش می‌یابد. این متغیر به لحاظ آماری در سطح یک درصد معنادار بوده است. متغیر مجازی داشتن تفاهم‌نامه تجاری مشترک بین کشورهای مورد مطالعه اثر منفی در جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی دارد، ضریب این متغیر $39/01097$ - درصد بوده است؛ به این مفهوم که به ازای یک واحد افزایش در داشتن تفاهم‌نامه تجاری مشترک، به میزان مقدار مذکور جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی کاهش می‌یابد. این ضریب در سطح یک درصد به لحاظ آماری معنادار است. تفسیر ضریب مذکور می‌تواند این‌گونه باشد که جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی مورد مطالعه

تحت تأثیر وجود یا نبود تفاهم‌نامه‌های تجاری مشترک نیست. عرض از مبدأ مدل حاضر ۱۱۸۲/۴۰۹- بوده و این ضریب در سطح اطمینان یک درصد به لحاظ آماری معنادار بوده است. متغیر مجازی داشتن مرز مشترک نیز اثر مثبت در جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی داشته است، به طوری که به ازای یک درصد افزایش در داشتن مرز مشترک بین کشورها، انتظار می‌رود جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی به مقدار ۴۳/۰۴۰۰۴۷ درصد افزایش یابد. این متغیر به لحاظ آماری در سطح اطمینان یک درصد معنادار است.

بحث و نتیجه‌گیری

این مطالعه به بررسی اثر رژیم‌های ارزی بر جریان تجارت بین‌المللی کالاهای ورزشی در کشورهای دی هشت طی بازه زمانی ۲۰۱۳-۱۹۹۳ با استفاده از روش داده‌های تابلویی پرداخته است. مطالعه حاضر به شناسایی تأثیرات مختلف رژیم‌های ارزی و اهمیت حفظ ثبات نرخ ارز در جذب جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی تأکید دارد. این در حالی است که بسیاری از عوامل مؤثر در جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی همچون شرایط جوی از کنترل سیاستگذاران خارج است. انتخاب رژیم ارزی برای کشورها نتیجه تصمیمات سیاستی است. نتایج تحقیق نشان داد تجارت، مسافت، جمعیت، مستعمره بودن و داشتن مرز مشترک اثر مثبت و داشتن تفاهم‌نامه تجاری مشترک، نرخ ارز اسمی، و متغیر تلفیقی شاخص قیمت مصرف‌کننده و نرخ ارز مؤثر و همچنین تولید ناخالص داخلی اثر منفی بر جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی دارد. همچنین متغیرهای تجارت و نرخ ارز اسمی به لحاظ آماری معنادار نیستند و متغیر تولید ناخالص داخلی در سطح اطمینان ده درصد به لحاظ آماری معنادار است و جمعیت، نرخ ارز مؤثر حقیقی، مسافت، داشتن تفاهم‌نامه تجاری مشترک، داشتن مرز مشترک، مستعمره بودن، داشتن رژیم ارزی ثابت به لحاظ آماری در سطح اطمینان یک درصد معنادارند.

با توجه به تئوری تحقیق، نرخ ارز مؤثر حقیقی اثر منفی بر جریان تجارت دارد، چراکه به دلیل کاهش ارزش پول کشور در سطح بین‌المللی تقاضای خارجی‌ها از تولیدات کالاهای کشور هدف افزایش خواهد یافت و با افزایش شاخص قیمت مصرف‌کننده، هزینه‌های تقاضای کالاها افزایش می‌یابد و از طرفی با افزایش نرخ ارز تقاضای کالاهای خارجی در کشور خودی به دلیل کاهش ارزش پول داخل در سطح بین‌الملل کاهش خواهد داشت. به همین دلیل تقاضای کالاها به داخل برای خارجی‌ها افزایش می‌یابد. اما این متغیر به لحاظ آماری معنادار نیست؛ به این مفهوم که جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی کشورهای مورد مطالعه تحت تأثیر تغییرات نرخ ارز مؤثر حقیقی نبوده است و این را می‌توان به دلیل محدود بودن

تجارت کالاهای ورزشی و همچنین مستقل بودن آن به لحاظ ماهیت تفریحی و فراغتی بودن و اغلب قرار گرفتن کالاهای ورزشی در ردیف کالاها غیرضروری و کم‌کشش، توجیه کرد. تصمیم نهایی مصرف‌کننده در مورد کالاها و خدماتی که خریداری می‌کند، به ترجیحات و سلیقه او بستگی دارد. تغییر در ترجیحات مصرفی مصرف‌کننده، در بازارهای ملی و بین‌المللی کاملاً مشخص می‌شود. به طوری که در محدوده درآمد و قیمت‌ها، شکل خاص تابع تقاضا توسط ترجیحات مشخص می‌شود. افزایش علاقه مردم به ورزش موجب افزایش تقاضا برای لباس و کالای ورزشی می‌شود و سلیقه و ترجیحات مصرف‌کننده از طرز تفکر وی، آداب و رسوم و فرهنگ جامعه شکل می‌گیرد و اگر سلیقه مصرف‌کننده در جهت مصرف بیشتر یک کالای خاص تغییر کند، با فرض ثابت بودن سایر عوامل، تقاضا برای آن کالا افزایش می‌یابد. در نهایت اینکه بازار و تجارت کالاهای ورزشی به عوامل متعددی بستگی دارد. فرهنگ ورزش و تفریح، مشارکت در فعالیت‌های ورزشی و تفریح، سطح درآمد جامعه و تبلیغات را می‌توان از جمله عوامل تأثیرگذار در بازار کالاهای ورزشی دانست.

براساس اطلاعات به دست آمده، میزان مشارکت در فعالیتهای ورزشی در دنیا بین ۳۰ تا ۸۰ درصد متغیر است. بر این اساس می‌توان گفت که بازار کالاهای ورزشی در کشورهای مختلف از مقادیر متفاوتی برخوردار است و تأمین بازار از طرق مختلفی انجام می‌گیرد. همچنین نتایج نشان داد، جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی در کشورهای مورد مطالعه تحت تأثیر تغییرات تجارت کل نبوده است و این مورد نیز می‌تواند به دلیل ماهیت جداگانه و مستقل کالاهای ورزشی در تجارت کشورها باشد. افزایش درجه باز بودن تجاری هر کشوری از عوامل مؤثر در افزایش جریان تجارت بین کشورهاست. به عبارت دیگر، افزایش جریان ورود کالاهای خارجی ورزشی به داخل کشوری سبب افزایش واردات کشورهای مبدأ از این گروه کالایی می‌شود و این جریان در تراز تجاری کشورها مشهود است. به این مفهوم که افزایش جریان ورود کالاهای ورزشی خارجی به کشور همانند افزایش صادرات کالا و خدمات کشور در سطح جهان نمود پیدا می‌کند و جریان تجارت هم می‌تواند زمینه‌ساز فرصت برای تجارت با سایر کشورها شود. رابطه علی بین جریان تجارت کالاهای ورزشی و تجارت با سفرهای تجاری و کاری برای شروع مبادلات کالا و خدمات آغاز می‌شود، به این مفهوم که افزایش واردات کالای مورد نیاز در صنعت ورزش بر جریان تجارت کل تأثیر مثبت می‌گذارد. اثر مورد انتظار تولید ناخالص داخلی بر جریان تجارت (۷) گروه کالاهای ورزشی مثبت است. میزان جمعیت نیز اثر مثبت در جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی دارد، چراکه با افزایش جمعیت و نیروی کار کارگاه‌های تولیدی در کشور، توان کشور در عرضه خدمات و کالاهای مختلف ورزشی

افزایش می‌یابد، همچنین با افزایش جمعیت جوان کشور و توسعه فرهنگ ورزش نیاز و تقاضای گروه کالاهای ورزشی افزایش می‌یابد.

نتایج تحقیق نشان داد با توجه به نمونه انتخابی می‌توان ادعان داشت که اثر متغیر مسافت بین دو شهر بزرگ کشورهای مورد مطالعه بر جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی مثبت بوده است. بنابراین افزایش مسافت بین کشورها مانع کاهش جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی به کشورهای مورد بررسی نشده است. این متغیر به لحاظ آماری معنادار نیست. به عبارتی میزان جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی در کشورهای مورد مطالعه تحت تأثیر مسافت نبوده است، چراکه تجارت بین‌المللی کالاهایی ورزشی شکل پیشرفته و مدرن را به خود گرفته است. پیشرفت تکنولوژی و فناوری‌های اطلاعاتی موجب سرعت‌بخشی اثرات در قسمت عرضه و تقاضای کالا در سطح بازارهای جهانی شده است، به طوری که فاصله و مسافت بین کشورها را بی‌مفهوم ساخته است.

مستعمره بودن به‌عنوان متغیر دامی دیگر، اثر مثبت بر جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی داشته است. این متغیر نیز به لحاظ آماری معنادار بود (۱۱). اگر زمانی کشوری تحت استعمار کشور دیگر بوده، می‌توان انتظار داشت که فرهنگ و سایر آداب و رسوم کشورهای طرف استعمار در کشور مقابل رخنه کند. متغیر مجازی داشتن تفاهم‌نامه تجاری مشترک بین کشورهای مورد مطالعه اثر منفی در جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی دارد، شاید این ضریب این‌گونه توجیه شود که تجارت گروه کالاهای ورزشی جدای از تفاهم‌نامه‌های تجاری موجود بین کشورهاست. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، به سیاستگذاران و مسئولان پیشنهاد می‌شود که:

بسیاری از برنامه‌ریزان و سیاستگذاران توسعه، از جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی به‌عنوان یکی از ارکان اصلی توسعه پایدار یاد می‌کنند که می‌تواند با برنامه‌ریزی اصولی و مناسب و شناسایی فرصت‌ها و محدودیت‌های گردشگری از این منبع درآمدی استفاده شود. با توجه به اینکه رژیم ارزی ثابت هزینه‌های مبادله‌ای و عدم اطمینان از فضای بازار ارز را ندارد، پیشنهاد می‌شود که کشورهای در حال توسعه این سیستم ارزی را در پیش گیرند. با توجه به اینکه جریان تجارت بین‌المللی اثر مثبت بر جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی دارد، پیشنهاد می‌شود بسترهای ارتباط تجاری فراهم و روابط تجاری تسهیل شود، به‌خصوص برای کشور ایران که از تاریخ و تمدن بسیار غنی برخوردار است. داشتن روابط تجاری خوب بستر جذب جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی را فراهم می‌آورد. داشتن جمعیت فعال در ارائه خدمات

گروه کالایی ورزشی اعم از تولید، پخش و سایر خدمات این صنعت مؤثر است و این صنعت در ایجاد اشتغال برای جوانان نیز کارساز خواهد بود.

با توجه به اینکه متغیر مسافت اثر مثبت بر روند تجارت گروه کالاهای ورزشی دارد، از این رو مسافت طولانی دلیل بر عدم شکل‌گیری این جریان در کشورهای مورد مطالعه نمی‌شود، در این زمینه به مدیران پیشنهاد می‌شود جریان رفت‌وآمد را از طریق ایجاد بسترهای امن ارتباطی تسهیل بخشند. داشتن تفاهم‌نامه مشترک نیز در روند گردشگری اثر مثبت داشته است. پیشنهاد می‌شود روابط تجاری بین کشورها به دلیل شناخت ظرفیت‌ها و بازارهای هدف در جهت تسخیر بازارها و شناخت سلیقه‌ی مصرف‌کنندگان کشور هدف گسترش یابد. همچنین تلاش‌هایی در جهت برقراری روابط و مناسبات تجاری بیشتر با کشورهای دورتر صورت گیرد. تولید ناخالص داخلی نیز اثر مثبت در جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی دارد، پس بهتر است تولید ناخالص داخلی افزایش یابد و سیاستگذاران از این کانال هم در جهت افزایش روند تجارت گروه کالاهای ورزشی استفاده کنند. شاخص قیمت مصرف‌کننده و نرخ ارز اثر منفی در جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی دارد. از این رو به سیاستگذاران پیشنهاد می‌شود شاخص قیمت مصرف‌کننده و نرخ ارز را از نوسانات زیاد حفظ کنند.

در پایان باید یادآور شد از آنجا که تاکنون پژوهشی درباره اثر رژیم‌های ارزی بر تجارت کالاهای ورزشی صورت نگرفته است، مقایسه نتایج پژوهش حاضر با پژوهش دیگری در این زمینه امکان‌پذیر نیست و این امر از محدودیت‌های آن به‌شمار می‌رود. آنچه تاکنون در خصوص محصولات و کالاهای ورزشی انجام گرفته، بیشتر در زمینه ارائه آمار و ارقام و میزان صادرات و واردات گروه کالاهای ورزشی، بررسی بازارهای این نوع از گروه کالاهای ورزشی، بازارهای هدف صادرات کالاهای ورزشی، مطالعه برندهای ورزشی کالاها و مبانی بازاریابی بوده است. به دلیل اهمیت وافر اقتصادی صنعت ورزش و سودآوری آن، شناسایی تأثیرات مختلف رژیم‌های ارزی، اهمیت حفظ ثبات نرخ ارز در جذب جریان تجارت گروه کالاهای ورزشی در ایران و کنترل آن توسط سیاستگذاران مورد تأکید است. اما می‌توان به مقایسه نتایج مطالعات مشابه همچون رژیم‌های ارزی و جریان تجارت، زیر بخش‌های تجارت همچون گردشگری پرداخت. در ادامه به برخی از این مطالعات اشاره می‌شود.

گیل پارجا (۲۰۰۷) به بررسی اثر رژیم ارزی اروپا بر جریان تجارت برای ۲۴ کشور OECD در بازه زمانی ۲۰۰۴-۱۹۶۰ پرداخت و نتایج نشان داد که رژیم ارزی تأثیر مثبت بر تجارت بین‌الملل اتحادیه اروپا دارد. همچنین متغیرهای جمعیت، تولید خالص داخلی، تجارت خارجی، تفاهم‌نامه تجاری، مستعمره

بودن، هم‌زمانی و مرز مشترک داشتن اثر مثبت و نرخ ارز مؤثر و حقیقی و مسافت اثر منفی بر جریان گردشگری داشته است. دی ویتا (۲۰۱۴) اثر برخی متغیرها را بر جذب گردشگری بین‌المللی در ۲۷ کشور OECD و غیر OECD در بازه زمانی ۲۰۱۱-۱۹۸۰ با استفاده از روش SYS-GMM بررسی کرده است. نتایج پژوهش نشان داده است که رژیم‌های ارزی به‌خصوص رژیم ارزی ثابت از متغیرهای مؤثر بر جریان توریسم است. همچنین متغیرهای جمعیت، تولید خالص داخلی، تجارت خارجی، تفاهم‌نامه تجاری، مستعمره بودن اثر مثبت و نرخ ارز مؤثر و حقیقی و مسافت اثر منفی بر جریان گردشگری داشته است. براساس نتایج کارهای مشابه می‌توان گفت که رژیم ارزی ثابت با داشتن مزایای عدیده در قبال سایر رژیم‌ها بر جریان تجارت خارجی و زیربخش‌های تجاری اثر مثبت و شایان ملاحظه دارد.

منابع و مأخذ

1. Sarlab, R. Competitive, structural and national changes in the export of sporting goods in Iran. Master's dissertation, faculty of sport and education of sport, Tabriz University. 2013. (In Persian).
2. Bahadori, A. Currency systems, categorization, identification and economic effects, Monetary and Banking Research Center of the Central Bank of the Islamic Republic of Iran, MBRI-RP; 2015: 1-23. (In Persian).
3. Frankle, J. A. No single currency is right for all countries or at all time. Journal of International Finance. 1999.
4. Friedman, M. The case for flexible exchange rate. Journal of Positive Economics, Chicago: University of Chicago Press. 1953.
5. Atefimanesh, R. A Review of Different Currency Regimes and the Right Option for the UAE. Economic Magazine, Tehran; 2014, 9: 83-102. (In Persian).
6. Reinhart, C. M., & Rogoff, K. S. The modern history of exchange rate arrangements: a reinterpretation. Quarterly Journal of Economics. 2004; 119(1): 1-48.
7. Atefimanesh, R. A look at the classification of exchange rate regimes in OIC member countries and recommendations for the Iranian currency regime. Quarterly Journal of Financial and Economic Policies; 2015, 3(10): 7- 32. (In Persian).
8. Nurkse, R. International currency experience. Geneva League of Nations. 1994.
9. Atefimanesh, R. The range of pegged currency regimes in the world is to examine its benefits and disadvantages with an emphasis on oil exporting countries. Quarterly Journal of Financial and Economic Policies. 2014; 2(5): 23- 40. (In Persian).
10. Bruno, M. High inflation and the nominal anchors of an open economy. Journal of International Finance. 1991; 183.

11. Farahbakhsh, N. Exchange Rate Relationship with Iran's Foreign Trade Sector. "The First National Electronic Conference on the Perspective of the Iranian Economy with the Approach to Supporting National Production, 2013. (In Persian).
12. De Vita, G. The long run impact of exchange rate regimes on international tourism flows. *Journal of Tourism Management*. 2014; 45: 226-233.
13. De Vita, G., & Abbott, A. The impact of exchange rate volatility on UK exports to EU countries. *Scottish Journal of Political Economy*. 2004; 51(1): 62-81.
14. De Vita, G., & Abbott, A. The impact of exchange rate volatility on UK exports to EU countries. *Scottish Journal of Political Economy*. 2004; 51: 62-81.
15. Thompson, A., & Thompson, H. The exchange rate, euro, switch and tourism revenue in Greece. *Tourism Economics*. 2010; 16(3): 773-788.
16. Chang, R., & Velasco, A. A model of currency crises in emerging market. *Journal of Economics*. 2001; 116: 489-517.
17. Panahi, H., Masoomzadeh, S., & Razaghi, S. The effect of exchange rate on the Iran's tourism balance, *Applied Theories of Economics*, 2017; 4(2): 127-142. (In Persian).
18. Gil-Pareja, S., Liorca-Vivero, R., & Martínez-Serrano, J. A. The effect of EMU on tourism. *Review of International Economics*. 2007; 15: 303-312.
19. Chiang, G. N., Sung, W. Y., & Lei, W. G. Regime switching effect on tourism specialization on economic growth in Asia Pacific countries. *Economies*. 2017; 5(3): 1-14.
20. Marin, D. Is the export led growth hypothesis valid for industrialization countries? *Review of Economics and Statistics*. 1992; 74: 978-688.
21. Santana-Gallego, M. S., Ledesma-Rodríguez, F. J., & Pérez-Rodríguez, J. V. Exchange rate regimes and tourism. *Tourism Economics*. 2010; 16(1), 25e43.

The Effect of Foreign Exchange Regimes on the Flow of Commerce of Sporting Goods Group in the D8 Countries: Panel Data Approach

Mohammad Rasoul Khodadadi^{1*} - Roghayeh Sarlab² - Sara Masoomzadeh³

- 1. Assistant Professor, Department of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran**
- 2. PhD. Student of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran**
- 3. M.Sc. of Economics, Faculty of Economics, Management and Business, University of Tabriz, Tabriz, Iran.**

(Received: 2016/11/10; Accepted: 2018/01/13)

Abstract

One of the most important and most influential topics in macroeconomics and international economics is the choice of foreign exchange regime. The type of foreign exchange regime affects a wide range of economic variables in each country. Foreign exchange revenues on oil exports increase the importance of foreign exchange regime and foreign exchange policies. Also, the exchange rate is an important factor in the rise and fall of commerce in the countries. This study aimed at investigating the foreign exchange regimes on the flow of commerce of sporting goods group in 1993-2013 in D8 countries using a panel data approach. Data sources were World Bank, the WTO, the IMF and international information center. Stata 12 software was used for data analysis. The results showed that trade, distance, population, colonization and having a common border had a positive effect and a joint business agreement, nominal exchange rate, consolidated variable of consumer price index, effective exchange rate and GDP had a negative effect on the flow of sporting goods group commerce. Trade and nominal exchange rate were not statistically significant and other variables were statistically significant at a confidence level of 10%.

Keywords

D8 countries, foreign exchange regimes, panel data, sporting goods commerce.

---

* Corresponding Author: Email: m.khodadadi@tabrizu.ac.ir; Tel: +989144926229